

NACIJI so imeli to sliko v svojem propagandnem tisku in v filmih, ko so bili njihovi vojniki obrambeni proti Stalingradu, Kavkazu in še marsikam v Rusijo, in poudarjali: Naša pot gre naprej! Pa so se morali valed temastih ruskih armad premisliti in sedaj gre njihova pot nazaj. Daljnogledov ne rabijo več, ker jim je pot nazaj znana.

Rusija poudarja, da je druga fronta res zelo potrebna

BEAVERBROOK ZAHTEVA, DA ZAVEZNIKI
KAJ STORE, NE LE GOVORE V POMOČ
SOVJETSKI UNIJI. — NACIJI V NOVIH
NAPORIH, DA USTAVIJO SOV. ARMADO

Bilo bi nesmiselno zanikati, da je Moskva z naporom ostalih zaveznikov še vedno zelo razočarana, in bo, dokler ne pokažejo tega, kar ona označuje za zahtevo za "drugo fronto".

Moskva ni osamljena

V teh zahtevah moskovske vlade jo podpirajo ne samo takozvane komunistične stranke v zavezniških deželah, nego tudi taki ljudje, ki niso sopotniki in so ob enem na najvišjih mestih. Eden teh je angleški časnikarski magnat Beaverbrook, ki je bil svoječasno član angleške vlade in tudi že v Churchillovem kabinetu, pa je vsled raznih nesoglasij izstopil. On je v zbornici lordov dne 23. februarja rekel med drugim:

"Jaz, kot vsi veste, sem kapitalist, ne komunist. Ne soglašam z načelom, da bi svojo imovino z drugimi delil. Sem za sistem kakršen je. A priznam pa, da je sovjetska armada skozi dve zimi povzročila Hitlerjevi vojni mašini že ogromne izgube in naša dolžnost je, da ji pomagamo prej nego ko izkrevi."

"Če se Nemčija pomore in prične v Rusijo z novo ofenzivo, tedaj bo naša pomoč, ako pride tja šele meseca junija, bržkone prepozna. Torej udarimo takoj in odločno, ne čakajoče. Naša armada (angleška) naj vpadne v severozahodno Evropo takoj, ne čakati in čakati brez konca in kraja."

Ivan Majski svari

V istih dneh, ko je lord Beaverbrook zahteval, da se zavezniki zganijo bolj kot pa je njihova mala vojna v Afriki, se je pogostoma oglašil tudi sovjetski veleposlanik Ivan Majski v Londonu. Dejal je Angležem: "Ne mislite, da so vzlic našim (ruskim) uspehom Nemei že poraženi. Ne še. In ne bodo, ako boste dopustili, da bo ležalo vse breme te borbe le na sovjetski armadi, ki je v nji osamljena zoper vso okupirano Evropo. Le priznajte, da svoje vloge ne vršite v polni meri, vrši pa jo moja dežela Sovjetska unija in le nji

gre zasluga, da Hitler ni že davno razglasil oklica zmage."

Dalje je Ivan Majski dejal, da čimprej se bosta Anglija in Amerika podvzeli iti v akcijo z oboroženo silo, toliko prej bo zmaga dobljena.

"Ne v iluzije"

Omenjeni sovjetski diplomat je v svojem govoru v Londonu rekel, da je napačno, udajati se v iluzijo, kot da je Nemčija premagana tako, da se to že samo po sebi razume. Ni še tepena in še manj pa premagana in bori se še zmerom le na tujih, ne na svojih tleh.

Imel je prav, kajti Nemčija je še sposobna za ofenzivo in vrh tega je treba upoštevati, da ji služi prav vsa Evropa, vstevši nevtralne dežele.

Cestitke ne pomagajo dosti

Ob priliki 25-letnice rdeče armade ji je poslal čestitko tudi Roosevelt, a ni zalegla kot bi na primer v mirnem času. Enako ne sliče čestitke iz Anglije. Vse so bile objavljene, a ob enem pa je sovjetski tisk poudarjal vprašanje: "Kje je druga fronta?"

Čemu je ni, je vojaška tajnost zaveznikov. Ako je nemo, (Nadaljevanje na 5. strani.)

"Butlegarstvo" z živili se je strašno razpaslo

Ena izmed največjih hib ameriške vlade v sedanji vojni je, da uvaža kontrolo nad gospodarskim stanjem dežele tako, da je v škodo konsumentom, vzlic temu, da se je te naloge lotila v namenu, da jim koristi.

Kakor se je izkazal kapitalistični sistem nezmožnim prenesti krizo v Hooverjevem času praznega piščanca v vsaki ponvi, in dveh avtov v vsaki garaži, tako so se slično neuspešno izkazala razna obetanja sedanje administracije.

Njeno zagotovilo za preprečenje višanja cen, ako se delavske plače "zamrzne", je šlo v nič. Stroja ni več nikjer, kar se cen tiče. Če ne plačai, kolikor je cena, tedaj tistega bla-

Hitler sam priznava, da se bo vojna odločila na vzhodni fronti

"Naša vojna ne bo izgubljena," je dne 24. feb. dejal Nemčiji Hitler, in ugotovil: "Ob tej obletnici ustanovitve nazijske stranke ne morem biti z vami, ker sem z nemiško armado na vzhodni fronti. Le tu se odločuje o bodočnosti Nemčije in o vsi bodoči usodi Evrope se bo samo tu odločevalo. In odločilo se bo z našo zmago..." (Vir, Associated Press, depeša iz Londona dne 24. februarja.)

Dalje iz istega poročila: "Z ozirom na člane drugih narodov, ki so pod našo oblastjo, ne bomo štedili z njihovimi življenji. Naj delajo za svobodo ali pa poginijo, če se bodo branili."

To v nazijskem žargonu pomeni: "Smo vas za-sužnjili, in če ne boste ubogali in se tačno ravnali po ukazih, boste pokončani."

Nazijski propagandni minister Goebbels je dne 24. februarja dejal, da se Nemčija bori in če ne bo mogla zmagovati z dosedanjimi sredstvi totalne vojne, ima še druge, s katerimi bo presenetila svet in pa zmaga ob enem.

V Londonu so to razumeli tako, kot da preti s plini. Morda tudi z bakterijami za širjenje kužnih bolezni. S plini je na ruski fronti poskusila že pred kakim letom dni. Pa ji je Churchill zagrozil, da čim bo nemiška armada začela uporabljati plin na vzhodni fronti, ga bodo angleški letalci vsipali na nemiška mesta.

Tako se je zgodilo tudi koncem februarja to leto, ko je na nemiške grožnje odgovoren angleški minister izjavil, da če preti Nemčija rusko armado uničiti s plinom, bodo angleški letalci uničili vso Nemčijo z enakim sredstvom, da bo v resnici spoznala, kaj pravzaprav je "totalna vojna".

JOSEPH MARTINEK O POLOŽJU V EVROPI IN NJENI BODOČNOSTI

Zadnji petek (26. februarja) je predaval v klubu št. 1 JSZ Joseph Martinek, tajnik čehoslovaškega narodnega sveta (koncila). Martinek je eden najboljših poučenih mož v notranjih in v vnanjih zadevah zamejnih vlad, in vrh tega, on je v zamejstvu član tistega gibanja, ki gradi bodočnost, ne čez, ki tišči nazaj v temo.

Govoril je in odgovarjal na vprašanja dve uri. Udeležba je bila majhna, a prišli so ga poslušati tako ljudje, ki se za stvar zanimajo, in to mu je dalo vzpodbudo, da je govoril intimo.

Pojasnili je vlogo čehoslovaške zamejne vlade, dalje strateško važnost Čehoslovaške države, in pojasnil kako in čemu je Beneševa vlada edina, ki je izmed zamejnih režimov v prijateljstvu z Moskvjo in z Londonom, in enako z Washingtonom.

Posregel je v zgodovino Rusije in v razvoj Sovjetske unije. Martinek jo simpatično ocenjuje, čeprav se ni nikoli strinjal s taktiko kominterne, nego je bil z njo v boju, kakor

zaeno z njim drugi socialisti. Dejal pa je: Amerika ne bo nikdar več to kar je bila, ne Anglija, ne nobena druga dežela na svetu, ko bo te vojne konec. Svetovna revolucija je na pohodu in nihče je ne bo mogel ustaviti.

Glede Rusije je rekel: "Seveda je možno, da se kapitalizem ojuhači ter se odloči za vojno zoper njo. Toda mar mislite, da bo angleško delavstvo, ne le delavstvo — nego vse angleško ljudstvo, pripravljeno slediti takemu klicu?"

Ugotovil je, da Anglija ne bo šla nikdar zoper Rusijo.

O homatijah v Jugoslaviji je na vprašanje odgovoril, da mu podrobnosti niso znane, vrh tega pa se njegova organizacija ne umešava v notranje razmere drugih dežel. Navedel je potem svoje misli, ki so slične našim.

Sodrug Martinek je nam podal najboljše naštudiran govor, kar jih je še imel v našem klubu. Žal, da ni bilo stenografa. A njegova glavna izjavljana bodo objavljena v eni prihodnjih števil.

Japonski ataše iz Berlina tolaži v Tokiu: "Nič se bati"

Bivši japonski vojaški ataše lt. general Ičiro Banzai, ki se je nedavno vrnil iz Berlina, je zagotovil japonsko vlado, da kdor se boji, da bo Nemčija poražena, ne pozna, ali pa podcenjuje njeno silo. Associated Press poroča, da je japonski radio njegova izjava predstavil javnosti zelo optimistično. Nemčija ima na vzhodni fronti tisoč divizij, in pod orožjem ima, večinoma pa vzhodni fronti, 20 milijonov mož. Res, da Rusi pripovedujejo o nemških zgubah pri Stalingradu, "toda kaj je 200.000 mož, ko pa jih ima še vedno 20 milijonov!"

Dalje je omenjeni ataše zagotovil svojo vlado in japonsko javnost, da v Nemčiji ni pomanjkanja in da se lakote v nji ni bati, ker ima dovolj živil.

O severoafriški vojni je dejal, da sploh ni vredna pozornosti in upoštevanja, in konferenca v Casablanci je bila "navadna neumnost".

Kje je briteški ataše istaknil veliko nemških divizij, ki štejejo 20 milijonov mož, je njegova skrivnost.

Je pa res, da Nemčija še ni premagana, in Japonci kajpada žele, da tudi ne bo, in da so izvajanja njenega berlinskega atašea pravilna.

A vendar tudi za vlado v Tokiu bodočnost v tej vojni ni tako rožnata kakor si jo predstavlja. Umikanje Hitlerjeve armade na ruski fronti ni nobeno jamstvo, da Hitler zmaguje, pa tudi če bi tam res imel "tisoč divizij".

In ameriška sila na Pacifiku postaja z vsakim dnevom jačja.

V petek 5. marca bo zelo važna seja odborov JSZ

Dne 5. marca, v petek, bo v Chicagu, v SDC seja odborov JSZ. Prosvetne matice in J. D. T. D. Na nji bo poročal Frank Zaitz o seji SANSa, ki se je vršila zadnjo soboto, in ob enem bo treba članom sklepati glede oddaje imovine, ki jo ima v upravi poverjenistvo JRZ.

Rev. Kazimir Zakrajšek izstopi iz odbora SANS

Ameriška domovina z dne 27. februarja je priobčila za svoj uvodnik poslanico Kazimirja Zakrajška ameriškim Slovincem, v kateri našteva vzroke, čemu se je umaknil iz odbora SANS in zakaj ne more biti več tajnik v njem.

Proletarcu svojega spisa ni poslal, pač pa vsem dnevnikom, ki so ga menda vsi priobčili že v petek ali pa v soboto, razen Prosveta, ki ga je tudi dobila, ne pa objavila do omenjenega datuma. Več o tem bo v posebnem članku v prihodnji številki Proletarca.

kar v naprej uničen? Čemu se je moglo dogoditi, da smo večeraj uničevali živino, njive in prideleke, a sedaj tega manjka?

Pač napačen gospodarski sistem! Karte na odmerke so dobre, a pametnejši gospodarski red bi bil še veliko boljši.

Ker ga ni, se je razpaslo "butlegarstvo" z živili, posebno z mesom, čemur pravijo Angleži "black market", a je v resnici še vse hujšega pomena za ono maso, ki je valed nizkih dohodkov primorana živeti iz dneva v dan. Gospodinja iz takih plasti prihaja v prodajalne, da bi s svojimi skromnimi viri kaj kupile, pa morajo odhajati domov večnoma s praznimi vrečami.

Unije glavno "zlo" v vojnih naporih za zlom osišča

NACRTI, DA SE UNIJE UNIČI SE PREDNO BO VOJNE KONEC. — VSE ZBORNICE POLNE PREDLOG PROTI LJUDSKIM INTERESOM. — DEMAGOGI, KI SO SLUZILI APIZARSTVU VZTRAJNO NA DELU. — VLADA PASIVNA

Ze v 41 državah so v legislaturah predloženi zakonski načrti, katerih namen je potisniti socialne zakone ob zid in jih onemogočiti. Na primer, postave, tikajoče se žensk, s katerimi so bile protežirane pred izkoriščevalci. Dalje za uničenje zakonov, s katerimi se je varovalo nedolžno mladež pred profitariskimi pijavkami. Sploh, predlogov proti socialnim zakonom je toliko, da bi bil ta list premajhen, če bi hoteli vse glavne po vrsti naštet.

Diesovo drezanje

Eden izmed glavnih strategov proti socialni evoluciji je kongresnik Martin Dies, demokrat iz Texasa, načelnik zloglasnega odbora za raziskavanje "protiameriškega ruvarjenja". Vsakdo, ki kaj deluje v socialno dobro je po njegovem mnenju "komunist" in čim ga izsledijo, zahteva, da se naj ga odslovi iz vladne službe.

Dasi je Dies skrajno diskreditiran, ker se je izkazal nevedim tudi v svojem lastnem delu in napravlil svojemu odseku več sramote kot pa časti, je v kongresu še vedno dobil priznanje in dali so mu nove vloge, da bo še lahko razkrival "neameriške aktivnosti", ozi-

roma lovil liberalce ter jim pritiskal komunistični pečat.

Kongres, ki je to storil vzlic vsem blamažam, ki jih ima Dies na grbi, ne obeta demokraciji nič dobrega. Sploh ji je skrajno nevaren, ljudstvo pa je kajne da krivo, ker je takega lanskega novembra izvolilo.

Unije v skrbeh

Izgovarjanje, da so delavci delali pa zato niso glasovali, ne drži. Rajše priznajmo staro ameriško bolezen, da se brigali niso, in pa, da nimamo delavske stranke. Izbirati imajo samo med enim in drugim zlom — med demokrati in republikanci — in ker sta oba zla enaka, so indiferentni. Na voditeljih unij pa leži krivda, ker se ne lote zgraditi delavske politično gibanje, dočim pripravljajo stotisočake za "lobiste", ki mešetarijo med troji v Washingtonu in jim obetajo delavske glasove, če se bodo v tej ali oni predlogi, tikajoča se delavstva, "prijateljsko ravnali".

Poteze zoper Roosevelta

Opozicija proti unijam je sedaj ista, kakor proti Rooseveltu. Eden njenih glavnih vodij je senator Wheeler iz Montane. Leta 1924 je bil on pod-

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Kaj lahko ti in jaz storiva za letošnji 'Majski glas'?

Sedaj smo v kampanji za naš prihodnji Majski glas. Urednik in upravnik že delata na tem več tednov. Toda sama ne bi zmogla ničesar brez sodelovanja drugih, ki v Majski glas pišejo, nabirajo oglase zanj in ga naročajo ter razpečavajo.

Kakor Am. druž. koledar, tako je tudi Majski glas zelo odvisen od oglaševalcev, ki mu pomagajo kriti tiskovne izdatke. Kot znano, smo računali dosedaj za izvod Majskega glasa samo 25c naročnine. Cenejšje revije v našem jeziku še ni bilo kakor je bila ta. A o tem bo upravnik pojasnil več v prihodnji številki.

Drugi vir, kot že rečeno, so za vzdrževanje Majskega glasa oni, ki oglašajo v njemu. Ta vir vsled vojnih razmer usahneva.

Upravni odbor se je odločil vzlic temu tudi letos izdati Majski glas v enaki obliki in veličini, kakor smo izdali vzlic vsem težkočam Ameriški družinski koledar in uspehi.

A upravni odbor je sklenil, da se mu mora dobiti sredstva v naših vrstah z oglasi vseeno, in odločeno je, da ker bo drugih morda manj kot prejšnja leta, se potrudimo dobiti pozdravne oglase.

Vsakdo, ki bo prispeval 25c, bo v Majskem glasu označen z imenom in s krajem, v katerem živi. Vsakdo pa, ki bo prispeval dolar, bo ob enem dobil tudi en izvod Majskega glasa.

Vsi prijatelji Proletarca so bili povabljeni, da sodelujejo. Veliko se jih je že odzvalo. Uverjeni smo, da se bodo vsi drugi v naslednjih tednih.

Dalje: Našim trgovcem, obrtnikom in profesionalcem priporočamo, da naj poklonijo oglas v prihodnji Majski glas vzlic temu, da sedaj kakaga posebnega oglašanja več ne potrebujejo. Ostanimo si drug z drugim tudi sedaj, kajti prišel bo čas, ko bomo drug drugega res spet potrebovali. Torej oglašite se vsi, vsak na svoj način, v Majskem glasu!

POVESTNI DEL

Hudiček v steklenici

Robert Louis Stevenson. — Prevedel V. P.

(FILOZOFSKA PRIPOVEDKA)

(Nadaljevanje.)

No, hiša je stala na pobočju gore tako, da jo je bilo videti z ladje. Nad njo se je raztezal gozd vse do deževnih oblakov, pod njo se je končavala črna lava v čerch, v katerih so ležali pokopani kralji iz starih časov. Okoli in okoli hiše so cvetele cvetlice vseh barv in na eni strani je bil vrt papajskih dreves in na drugi strani vrt kruhovcev, na sprednji strani pa, proti morju, je bil postavljen jambor in na njem je visela zastava. Hiša pa je bila v tri nadstropja, imela je velike sobe in široke balkone pred vsako sobo. Okna so bila steklena in steklo je bilo tako izvrstno, da je bilo prozorno kakor voda in svetlo kakor dan. Vsa mogoča hišna oprema je krasila sobe. Na stenah so visele podobe v zlatih okvirjih: podobe ladij in bitk in najlepših žena in znamenitih krajev. Nikjer na svetu ni podob s tako svetlimi barvami, kakor so bile te, ki jih je našel Keave na stenah v svoji hiši. Drobnarije pa so bile izredno lepe: ure, so bile, in igralne skrinjice, mali možički s kimajočimi glavami, knjige polne podob, dragocene orožje iz vseh delov sveta, najelegantnejše skrivane igre, s katerimi si lahko človek preganja čas, če je sam. In ker ne bi hotel v takih sobah živeti nihče, je šel samo skozi sobe in si jih ogledoval. Balkoni so bili zato tako široki, da bi bilo na njih celo mesto samega razkošja. In Keave ni vedel, kateri balkon mu je bil ljubši: ali balkon na zadnji strani, kjer je bil človek deležen vetriča s kopnega in je gledal na sadovnjak in cvetlične grede, ali sprednji balkon, kjer je človek lahko vsrkaval morski veter in gledal preko strmega gorskega grebena "Hall", kako je vsake teden enkrat plula sem in tja med Hookeno in gorami ob Pili, ali gledal lahke dvojčanke, ki so križarile ob obali navzgor, da bi pripeljale

les in avo in banane.

Ko sta si vse ogledala, sta sedla Keave in Lopaka na prag in Lopaka je vprašal:

"Ali je zdaj vse tako, kakor si si zamislil?"

"Besede ne morejo izraziti," je dejal Keave. "Boljše je, kakor sem sanjal in, povsem bolan sem od zadovoljstva."

"Samo na nekaj je treba tu pomisliti," je rekel Lopaka. "To vse se je lahko zgodilo na docela priroden način in hudiček v steklenici nima nemara nič s tem opraviti. Če kupim tvoj steklenico in nazadnje ne dobim dvojčanke, potem sem za nič in spet za nič hodil po kostanj v ogenj. Besedo sem ti seveda dal, kljub temu pa mislim, da mi ne boš odreknil nadaljnje preizkušnje."

"Zaklel sem se, da ne bom sprejel nobene naklonjenosti več," je dejal Keave. "Ze dovolj globoko tičim v smoli."

"Ni to uslužnost, na kar mislim," je odgovoril Lopaka. "Rad bi videl hudička samega. Pri tem ničesar ne pridobiš in človeku se ni treba sramovati take želje. Če pa ga bom videl, potem bom o vsej stvari pričal. Steri mi torej to uslugo in ukaži, da vidim hudička. Ko boš to storil, bom imel tu v roki takoj denar za tebe in bom kupil steklenico."

"Samo nečesa se pri tem bojim," je dejal Keave. "Hudiček je nemara zelo grd na pogled, in če ga bi ti videl, bi si nemara potem ne želel steklenice."

"Mož beseda sem," je rekel Lopaka. "In tu med nama je denar."

"No dobro," je odvrnil Keave. "Sam si radoveden. Torej: dajte, da si vas ogledam, gospod hudič."

Kakor hitro je to izrekel, je pogledal hudiček iz steklenice in takoj spet izginil v njo, niti kakor kuščar. Keave in Lopaka pa sta obsedela kakor o kamenela. Temna noč je bila, preden je kateri izmed njiju

lahko pomislil ali prišel do glasu, spregovoril besedo. Potem je Lopaka potisnil svojemu prijatelju denar, vzela steklenico in dejal:

"Mož beseda sem in če ne, bi bil, se ne bi dotaknil te steklenice niti z nogo. No, dobil bom dvojčanko in povrh še dolar ali dva za mojo steklenico, petim pa se bom tega hudiča spet čimprej znebil. Če ti namreč povem čisto resnico: pogled nanj me je docela uničil."

"Lopaka," je rekel Keave, "ne misli slabše o meni, kakor ti je treba! Vem, noč je in poti so slabe in prostor pri grobovih je zloben kraj, da bi hodil ob tako kaotični tam mimo — toda povem ti: odkar sem videl ta obrazek, ne morem ne jesti ne spati ne moliti, dokler ne bo iz moje bližine. Dal ti bom svetilko in košaro, v katero boš lahko položil steklenico — in vsako lepo podoba in vsako lepo stvar v moji hiši, ki bi si jo zaželel, lahko dobiš — toda pojdi takoj in spi v Hookenu pri Nahinu."

"Keave," je dejal Lopaka, "marsikdo bi ti zameril — zlati, ker ti bom storil toliko uslugo, da bom mož beseda in bom kupil steklenico, in posebno še, ker je noč in tema in mora biti pot mimo grobov desetkrat nevarnejša za človeka, ki ima tak greh na vesti in tako steklenico v roki. Toda sam sem tako strahovito prestrašen in nimam poguma, da bi te grajal. Grem torej in prosim Boga, da bi bil ti v svoji hiši srečen in da bi imel jaz z mojo dvojčanko srečo in da bi midva cba nazadnje prišla v nebesa, kljub hudiču in njegovi steklenici."

Tako je odšel Lopaka po hriču navzdol. Keave pa je stal na sprednjem balkonu in prisluškoval klopotanju podkev ter gledal za sijem svetilke, ki je osvetljeval gorsko stezo in čer ob votlini, kjer so ležali pokopani mrtveci iz starih časov. Ves čas pa je trepetal, sklepal roke in molil za svojega prijatelja ter častil in hvaležil Boga, da je sam ušel iz te stiske.

Naslednji dan je bil tako krasno svetel in njegova hiša

KAJ JE NAŠ POLOŽAJ V AFRIKI? Minilo je že mesece, od kar je ameriška armada udrila tja, a politično je francoska Afrika še vedno zelo zamotana zadeva. Ali smo, ali nismo za štiri svobodščine, vprašujejo jetniki v Afriki, in general Geraud jih je minuli teden par tisoč izpustil. Drugi so se v zaporih in v jetniških taborih. Posebno slaba slika položaja za štiri svobodščine je v francoskem Moroku. Gornje je slika od tam, ko sta se oglašila v tem delu Afrike skupno Roosevelt in Churchill in sprejela maročanske magnate. Demokrati se bili tedaj, ko sta ona dva prišla tja, še vsi v jetniških taborih, kar pa jih je bilo na prostem, pa brez vpliva in pod policijskim nadzorom.

je bila tako prekrasna na pogled, da je pozabil na svoje strahove. Dan je sledil dnevu in Keave je domoval tam v stalnem veselju. Imel je svoj prostor na zadnjem balkonu, tam je jedel in prebiral zgodbe v hollywoodskih časopisih. Vsakdo pa, ki je šel mimo, je vstopil ter si ogledal sobe in podobe. Slava njegove hiše se je razširila daleč naokrog: V vsej Koni so jo imenovali Keave-Hale, Nui, Veliko hišo; včasih tudi Svetlo hišo, kajti Keave ni je najel Kitajca, ki je ves dan brisal in čistil. Steklo, polzlativ, lepo blago in podobe so se bliščale tako svetlo kakor jutro. Keave sam pa ni mogel hoditi po svojih sobah, ne da bi prepeval — tako lahko mu je bilo pri srcu! In če so jadrle po morju mimo ladje, je zaplapolala njegova zastava na jamboru.

Tako je mineval čas, dokler ni šel Keave nekega dne na obisk v Kailuo, da bi pogledal, kaj delajo njegovi prijatelji. Tam so ga dobro pogostili, naslednje jutro pa se je, kakor hitro je mogel, poslovil in naglo odjezdil spet domov, ker je bil nestrpen, da bi videl svojo lepo hišo, in poleg tega je bila naslednja noč vprav noč, ko so pri Koni hodili naokrog mrtveci iz starih dni. Ker je imel že opravka s hudičem, mu je bilo tem manj do tega, da bi dobil posla z mrtveci. Nekoliko za Hcnaunauom je gledal v daljavo in opazil žensko, ki se je kopala ob obali. Zdelo se mu je, da je lepo rasla deklica, toda o tem ni več razmišljal. Potem je videl zaplapolati njeno belo rjajco, ko je oblačila, in nato njen rdeči holoku. Ko je prišel do nje, je bila že oblečena in je stala v svojem rdečem holoku poleg ceste. Bila je sveža od kopeli in njene oči so se svetile tebi le prijazne. Komaj jo je Keave zdaj ogledal, je pritegnil udo in ji dejal:

"Mislim sem, da poznam vsakogar v tej pokrajini, kako to, da tebe ne poznam?"

"Kokua sem, Klanova heč," je odvrnila deklica, "in pravkar sem se vrnila iz Oahu. Kdo si ti?"

"Kdo sem, to ti bom kmalu povedal," je dejal Keave in stopil s konja, "toda ne zdaj. Domislil sem se namreč nečesa, in če bi ti vedela, kdo sem, potem bi bila najbrž že slišala o meni in mi ne bi resnice odgovorila. Toda predvsem mi povej eno: Ali si poročena?"

"Kokua" je glasno zamajala in rekla:

"Ti pa tedi vprašuješ! Ali si ti poročen?"

(Dalje prihodnjič.)

Hrvatski delavci v Nemčiji

Neka vest iz Stockholma pravi po podatkih Paveličeve viade v Zagrebu, da je bilo do konca leta 1942 poslanih na delo v Nemčijo 116 tisoč hrvatskih delavcev.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

V Chicagu smo bili zadnje čase sledeče aktivni: Charles Pogorelec 16 naročnin, Joseph Oblak 6, Frances Saitz 2, John Gornik obnova naročnine in \$1 prihodnemu fondu, Frank Podlipce 2 naročnini, provizijo pustil tiskovnemu skladu, John Rak 2 naročnini, Frances Vider izročila \$3 v tiskovni sklad, katere ji je poslala naša dobra naročnica Frances Seliškar iz Ely, Minn.

Po zadnji letni seji Jugoslovanskega hranilnega in posojilnega društva se je zbrala lepa skupina v spodnjih prostorih Centra, in kot je že navada, se eden ali drugi spomni Proletarca. To pot je to storil Louis Steblaj ter nabral v ta namen \$4.40. Frank Sodnik pa je prav pridno nabiral pozdrave za prihodnji Majski glas.

Iz Detroita, Mich., je poslala Kathy Junko 4 naročnine. Frank Režinik je obnovil naročnino in poslal \$1 v tiskovni sklad. Peter Benedict \$19, ki so jih prispevali on in njegova prejšnja kolega Grum in Cerne iz Omira Cafe. John Zornik je poslal 6 naročnin in 50c v tiskovni sklad. Franjo Kuhovski pa je prispeval \$10 za ruski relief. Rudolf Potočnik poroča: "Ker nam tako primanjkuje aktivnih zastopnikov, sem na zadnji klubovi seji sprejel, da bom nabral nekaj podpore Proletarcu." In res, potrdil se je ter nabral \$23.25. Hvala Rudetu in prispevalcem.

Iz Fontane, Calif., mi je pisal Anton Blasich sledeče: "Priloženo so novi za dve celoletni naročnini, ostalo vsoto pa so darovali naši naročniki v tiskovni sklad, ker se zavedajo, da pri današnji draginji je tudi list prizadet in mu je treba pomoči od naše strani, kajti naročnina mu je še ista kot je bila prej, ko so bile tiskarske potrebščine še po starih cenah. Tone je poleg svojega dolarja poklonil še provizijo v ta namen. (Vsote so bile v III. kazu 17. feb.)

Po zapadni Penni je Tone Zornik še zmerom v akciji. Poslal je 32 naročnin, nekaj podpore in naročil več knjig iz naše knjižarne.

Iz Arme, Kans., nam je Tone Shular poslal 8 naročnin, med njimi par novih in \$2 v tiskovni sklad.

Cleveland, O. John Krebel je poslal 7 naročnin med njimi par novih in \$4 v tiskovni sklad. Frank Barbič eno novo naročnino in \$1 lista v podporo. Anton Jankovich 4 naročnine in \$1 v tiskovni sklad od Jchna Rometa. Jože Durn pa je obnovil svojo naročnino in prispeval \$2 v tiskovni sklad. Daleč s severa, iz mrzle Minnesote, je poslal John Teran 2

naročnini.

Joseph Skoff, Barton, O., je poslal 4 naročnine in 60c v tiskovni sklad, iz bližnjega Piney Forka pa naš stari znanec Nace Ziemberger eno naročnino in \$1.25 v tiskovni sklad. (Dolar mu je v ta namen poslala Frances Bajec iz Clevelanda.)

Iz La Salle, Ill., je poslal Anton Udvich vsoto za prodane kolarje in za oglaševanje, od provizije pa \$2.80 v tiskovni sklad. Priložil je tudi pet naročnin.

Frank Maroh, High Cliff, Wis., je obnovil naročnino in prispeval \$1.75 v tisk. fond.

Louis Barborich je poslal 8 naročnin, med katerimi je bilo nekaj novih in \$14.50 v tiskovni sklad, ki jih je nabral med našimi prijatelji in samišljeniki, poleg tega je naročil tudi par Louis Adamičevih knjig iz naše knjižarne.

France Novak, Los Angeles, Calif., je poslal novce za prodane kolarje, obnovil naročnino in prispeval \$1 v tiskovni sklad. Pravi, da so bili ljudje zelo zadovoljni s kolarjem.

John H. Krzianik, Kemmerer, Wyo., noče zaostajati za drugimi agitatorji. Poslal je 2 stari in dve novi naročnini, provizijo pa prispeval v tiskovni sklad.

Naša stara grča (pa ne po letih) Mike Krultz, Willard, Wis., je spet zastopan v tej koloni z dvema naročninama.

Pravi, da so letos imeli tam toliko snega, da izgledajo pota kot prave soteske in se gre le s težavo kam ven. Ampak Mike ne da žilica, da bi ne poagital za svoj list.

V Centru smo zadnji teden imeli obisk. Posetil nas je namreč naš stari znanec Mike Plešhe s soprogo iz Pittsburgha, Pa., ki sta bila tu na hrvatskem narodnem kongresu. Povprašal je po gmotnem stanju pri listu ter prispeval \$5 v tiskovni sklad.

Andrew Krvinja je novi tajnik kluba 222 JSZ v Girardu, O. Poslal je novce za članarino, kakor tudi prispevke za celo leto Prosvetni matiči. John Kosin pa je poslal dve naročnini.

John Terčel, ki je novi tajnik kluba 118 JSZ je poslal naročilo za članke znamke, dalje tudi 4 naročnine in \$1 v tiskovni sklad.

Iz Waukegana je poslal Martin Judnich 12 naročnin. Pravi, da če bi imel več časa, bi se kaj bolj pogostoma oglašil, ker tega ni (zdaj je hišnik v SND), moramo biti zadovoljni s tem kar pošlje. O. K. Martin.

No, Colorado mora biti tudi to pot zastopana v tej koloni, zato je poskrbel John Faidiga, Leadville, Colo., ki je poslal 6 naročnin. Provizije ni vzel nobene pač pa še dodal svoj dolar v tiskovni sklad.

To je cela storija za to pot.

MAJSKI GLAS

Naš upravni odbor je na svoji seji pred kratkim zaključil da zopet izdamo našo spomladansko revijo Majski glas, ki bo izšla sredi meseca aprila. Upravištvu se je že obrnilo na vse naše agilne zastopnike za nabiranje oglasov.

Novost v našem prihodnjem Majskem glasu bo, da bomo imeli tudi pozdravne oglaševanje, zato smo se obrnili na par sto naših sodrugov in samišljenikov in upamo na najboljši uspeh v tem podvzetju. Ti oglašaji bodo dvojni, in sicer po \$1 in po 25c. Tisti, ki bodo prispevali po \$1 bodo imeli v Majskem glasu svoje ime ter mesto in državo, in zraven bodo prejeli tudi Majski glas. V oglašjih po kvodrih pa bodo pribočena le imena in kraji, kot so bili taki oglašaji v Majskem glasu 1940 na straneh 56 in 57.

Ta teden smo tudi razposlali vabila na naročbo Majskega glaza na mnoga napredna društva, klube JSZ ter mnogo posameznikov. Ker bo to spet revija, ki ne bo prav nič zaostajala za prejšnjimi, upamo, da jo bodo naročale naše napredne organizacije v čim večjem številu ter jo razpečale med svoje članstvo, bodisi da jo bodo razprodale ali pa brezplačno razdelile med nje. Vsekakor za naročbo na to revijo boste pomagali vzdrževati to, kar si je naše delavstvo ustvarilo v zadnjih nekaj desetletjih.

CHICAGO, ILL.

Priredba v korist
PROLETARCA
V NEDELJO 28. MARCA 1943
V DVORANI SNPJ, SO. LAWDALE AVE.

Vstopnice v predprodaji 50c, pri blagajni 60c.

Joško Oven na tej priredbi oznanil uspeh klubove akcije za ruski relief. — Prebitek priredbe same gre ves v tiskovni sklad Proletarca.

Spored oskrbi dramski odsek, v katerem so JOŠKO OVEN, JOHN RAK in FRANK ZAITZ.

Sodelujte z nami pri razpečavanju vstopnic.

Pomagajte ne samo k zmagi zaveznikov, nego tudi k zmagi za PRAVICEN MIR: za otmitev SLOVENSKEGA in VSEH drugih podjarmljenih narodov.

V nedeljo 28. marca pridite v dvorano SNPJ.

Prireditelj: KLUB ŠT. 1 JSZ.

Vojna produkcija in električna sila

v čikaškem okrožju

Električna sila spreminja ure teme v ure produkcije... raztaplja jeklo, aluminij in druge tvarine, ki so potrebne vojnemu naporu... goni vrtnalne in odtiskalne stroje ter konveorje v delavnice.

Pospešuje produkcijo tenkov, ladij in zrakoplovov, kateri nam bodo prinesli zmago.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Supplying Chicago with Vital Electric Power for War Production

•• KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ••

KOMENTARJI

Samskim Bolgarom nad 30 let starosti je bilo ukazano, da se morajo oženiti. Mlajšim fantom je to migljaj, da si naj dobe neveste čimprej, ker če so enkrat nad 30, ne morejo kaj dosti izbirati.

Iz Vatikana se izliva sedaj, ko Nemcem na vzhodni fronti ne gre več dobro, nič koliko propagande. Seveda, ne "komunistične", nego take, ki deluje za branitev starega reda. V Vatikanu je z diplomati zastopana že od lanskega poletja tudi Japonska, pa ne zaradi vere, nego da je udeležena v vrtnicu intrig. Nedavno je bil v Vatikanu priznan tudi kitajski poslanec. Predsednik Roosevelta ima tam svojega zaupnika, in sedaj je tam ameriški nadškof Spellman, ki ni priznan diplomat, a je vendarle lahko brez zaprek prišel v Rim, ki je glavno mesto države, s katero smo v vojni. Ali menite, da bi mogel priti tja tako zlahka, s pomočjo obeh vlad, kak znan ameriški progresivec? Niti na misel ne pride nikomur, da bi v državnem oddelku za tako pot sploh dovoljenje dobil.

Johannes Steel piše v New-yorskem Postu o "cesarju Otonu" in njegovi "avstrijski diviziji". Je zares interesantno, kako si mnogi prizadevajo vreči Evropo v politični položaj, ne v kakršni je bil pred to vojno, nego v takega, v kakršnem je bila pred Sarajevom.

Kolonar E. win A. Lahey, ki piše svoj omeniti prispevek tudi v Chicago Daily News, pripoveduje v njemu (dne 16. februarja) o prijatelju, ki ima vrata odprta k mnogim visokim državnim osebnostim. Pozna intimno tudi tiste uradnike v državnem oddelku, "ki so prežeti s fašistično miselnostjo," pravi Lahey. Tudi mnogim drugim so znani, ako ne osebno, pa s skušenj. Oto jih bržkone vse intimno pozna.

Kdor ne verjame, da se kapitalizem kot razredni sistem veliko bolj boji sovjetske zmage, kakor pa Hitlerjeve in japonske, se moti. To, da ga je strah pred njo, ni čudno. Bolj čudno je, da je tudi veliko demokratov, ki se takega vojnega izida enako boje.

Zavezniki vlade, pred vsem ameriška in angleška, delajo pravilno, ako si prizadevajo po vojni ustvariti položaj, v katerem bo mogoče ustvariti red in mir, namesto da se bi svet znašel in anarhiji in v civilnih vojnah. Ni pa prav, če bi hoteli "red in mir" ohraniti v korist sistema, ki temelji na izkoriščanju delavcev in

kmetov, in pomagati, da se jim spet vsedejo na hrbte kronani in nekronani paraziti.

List Critica Fascista v Italiji prijema "nezavisno" in njene-ga poglavnik Pavelić zaradi hladnega sodelovanja z "osvoboditelji". Pravi, da politika, ki jo Pavelić vodi z ozirom na sodelovanje z Italijo in ostalimi državami "novega reda" je zgolj pasivna. "Hrvatska ustaska vlada je dolžna doprinesiti več," pravi Critica Fascista, kar pomeni, da bodo morali hrvatski seljaki obdelovati svoja polja bolj umorno kot doslej in poslati "osvoboditeljem" še večji delež.

"Prodajanje na karte" je lahko prav dobra stvar, posebno če se distribucijo res uredi tako, da bo lahko revež kupil toliko parov čevljev "kot milijonar" in enako toliko živil ter drugih potrebščin. V praksi se to ne dogaja niti v deželah, ki veriznike kaznujejo z visokimi globami, kot na primer Anglija, niti ne v polni meri v tistih državah, kjer jih kaznujejo z smrtno. A ti veš, da ima, toda za druge. Prvi umor se je dogodil radi takih zapletljivih v Elwoodu, Ind. Neki Morris Solomon, iz Sharona, Pa., je prišel v štacuno Harrisona Holmesa, ki ga ni zadovoljil, začel se je med njima prepir in končno je grocerist Holmes vzel revolver in nadležnika ustreliš. Policiji je pojasnil, da ga je ubil zato, ker ni hotel iz prodajalne, nego je nadaljeval besedni prepir.

Prijatelj Proletarca, ki je v "biznisu" piše: "Včasih je prišlo k meni toliko agentov, da sem se jih komaj otepal. A sedaj pa moram jaz k njim, če hočem kaj dobiti blaga in nadaljevati svoj kšeft."

Beneš in Oton Habsburški sta zamenjala vloge. Oziroma Oton misli tako. Dne 23. februarja je Oto govoril v čikaškem "ekskluzivnem" Lake Shore klubu visoki gospodi in ji pravil, kako nevaren je bivši predsednik bivše umetne čehoslovaške republike narodnim manjšinam. Ljudje, ki so Otona poslušali, nič ne vedo, da so imeli Nemci in druge narodne manjšine na čehoslovaškem več pravic na kulturnem polju in v politiki kot v katerikoli drugi novi deželi v Evropi, ali pa v stari, kar se tega tiče.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

VOJNA NA PACIFIKU nima v ameriški javnosti toliko pozornosti kakor pa vojna v Evropi ali v Afriki. Vendar pa je za Zedinjene države, za Azijo, in za bodočnost vsega sveta prav tako važna. Če res zmagamo za štiri svobodščine, bo ogromna sprememba tudi v Aziji. Gornje je slika iz bitke neke v Novi Gvineji. Ubite Japonci so valovi zmetali na obrežje.

Oton je svaril navzoče: "Ako se v Evropi izvrši rešitev narodnostnega vprašanja na Benešov način, ki je za prisilne izselitve in naselilve, tedaj pride s pomočjo nemških nacionalistov in junckerjev nov Hitler in nova svetovna vojna št. III." Otonu je dobro vzel te mu priznati kar mu gre: On je edini "vladar", ki lahko govori, ne da bi mu drugi napisali govore, in edini, ki si saj na političnem bojišču prizadeva zmagati za obnovo svoje monarhije. Drugi pa so veliki noma še za to preleni.

Papež Pij XII. in njegov državni tajnik sta imela z ameriškim nadškofom Spellmanom koncem februarja kakega pol ducata osebnih konferenc, pred prihodom v Rim pa jih je Spellman imel z generalom Francmom. O vremenju se gotovo niso menili.

Poljska vlada, ako se je zanesla na poročila iz Londona in iz drugih virov, s sovjetsko vlado ne izhaja prav dobro. Eno poročilo UP iz Londona pravi, da so se spustili na tla na Poljskem sovjetski parašutniki v namenu, da pridobijo prevladstvo za upor zoper Nemčijo. Poljska zamejna vlada pravi (kakor jugoslovanska), da sedaj ni še čas zato, ker bi Nemci iz nevarnosti pobili preveč Poljakov. Drugi spor so meje. Poljska vlada si želi večjo Poljsko kakor je bila, in v njih več milijonov Ukrajincev, a sovjetska vlada pa smatra, da so bili Ukrajinci v prejšnji Poljski nji po krivici dodeljeni in jih misli vzeti k Ukrajini. Druga skrb poljske vlade je, da se Poljska proglasi s sovjetsko pomočjo za sovjetsko republiko. To so težke reči, ki ne puste mirno spati mnogim diplomatom in vsem onim, ki so imeli veleposelstva, tovarne in rudnike, ter bi jih radi nazaj.

Pošta iz Moskve tudi ni nič kaj vzorna. V naš urad smo prejeli 23. feb. to leto prazen omot. Bil je datiran v Moskvi 24. oktobra lanskega leta, torej je potoval 120 dni. Čikaška pošta je v posebni kuverti pojasnila: "The inclosure herewith was found loose in the mails." Ovoj ima obliko velike kuverte, toda ni bil zalepljen. Mogoče je bil le zvezan s kako tanko nitjo. Nedvomno, so bile v njemu tiskovine, ki so se v raznih premetavanjih izgubile, le ovitek z naslovom pa je ostal. A ameriška pošta se je vseeno potrudila in ga dostavila, čeprav je s svojo praznino za prejemnika brez vrednosti.

Jan Masaryk je na sestanku anglo-ameriške časniške zveze v Londonu dejal, da bo Nemčijo mogoče poraziti edino na njenih tleh. Masaryk, ki je čehoslovaški minister vnanih zadev, je za drugo fronto, O

Rusiji pravi, "da je le ena, in ta je slavna in izredno učinkovita." Hitlerju pa je dejal, da zaveznikov njegovo strahenje z boljševidnost ne bo poglano v beg. Ob enem se je izrekel za evropsko federacijo, pod jamstvom in varstvom treh velikih zaveznikov sil.

Ne zadostuje, da se ljudje le bore. Hočejo tudi vedeti, čemu naj tvegajo svoja življenja. Ali v korist ljudstvu, ali v prid onih, ki so jih in jih še izjemajo. To je tudi eden temeljnih vzrokov bratomornega boja v Jugoslaviji.

Revija Nation vprašuje, kako bo Roosevelt preskrbel, da si Francozi izberejo po osvoboditvi vlado po svoji lastni volji, če pa se vlado zanjjo že pripravljajo v Afriki in armado, ki jo bo ščitila? In člani te vlade so po večini tisti krogi, ki so največ krivi klavrnega konca Francije v vojni s Hitlerjem.

Publicist M. W. Fodor piše, da je oktobra 1939 govoril vprčo ameriškega konzula z vrhovnim poveljnikom francoske armade v Tuniziji o nevarnosti fašizma za Francijo. Poveljnik pa mu je odgovoril: "Fodor, ti si v zmoti. Ne naci-zem, nego boljševidem je resnična nevarnost." Nato Fodor nasteva francoske magnate in njihove karte, ki so enako verjeli. "In kaj je sedaj z vsemi temi apizirji?" vprašuje Fodor. "Kje so njihova bogastva?"

Nemčija hoče delavcev in zahteva jih sedaj več sto tisoč tudi iz Francije. Francoški delavci se branijo iti. "Dobro, kdor noče, mu vzamemo živilsko karto, pa naj pogine od glada doma." Karte so torej imenitno sredstvo tudi v take teroristične namene. Kaj ti pomaga denar, če nimaš tudi karte?

"Kitajska dobi zelo malo pomoči v primeri z žrtvami, ki jih je že doprinesla v vojni z Japonci," je na svojem obisku v Ameriki poudarjala kjerkoli je mogla madama Chiang Kai-šek, žena kitajskega diktatorja. "Dajte Kitajcem orožja, za hrano pa bomo že kako skrbeli, kolikor pa jo bomo dobili od vas, jo bomo plačali," je poudarila. Edina pomoč, ki jo sedaj dobiva Kitajska, se ji jo dovažajo z letali preko Indije. Kitajska želi, da Angleži vzamejo Burmo, a se zdi, da Japoncem še niso kos in vlada v Čunkingu se bo še pričevala, kakor se Moskva vsled odlašanja z drugo fronto v Evropi.

IZ KANSASA

To pot naj omenim našo višjo "palitiko", ki se suče od prerjskih volkov pa do painta "takratkega". Vzeti hočem namreč "na rešeto" delo naše slavne legislature v Topeki, ki je že nad dva meseca v zasedanju, dasi so dnevne poslańce samo po 3 dolarje. Neke sem že omenil, da so menda volilec odločili poslancem plačo še le potem, ko so videli in presodili njih delo: in rezultat je bil 3 dolarje na dan. In res bi človek včasih sodil, da je še to pretirana plača.

Pred kratkim sem omenil, da se spet gnajvo s postritvijo bedaste prohibicije. Ravno ti prohibicionisti so jasen dokaz, kam privede človeka zagrozen fanatizem, ko hočejo na vsak način prisiliti vse ljudi, da se ravna natančno po njih receptu.

Zelo jih peče tudi sosedna država Missouri, ker je "na široko odprta". Najrajši bi postavili kitajski zid okrog Kansasa, da nam ne bodo uhajale pregrešne misli in želje preko meje. Neki poslanec je predlagal, da se pozove legislature Missourija, da ob kansaski meji ustanovi nekako nevtralno zono, koder ne bo pivnic, ki nam delajo skušnjave. Govoril je nekako takole: "Pomislite, mi skušamo dopovedati našim treznim državljanom, da je v njih časno in večno srečo, če se vzdrže peklenske pijače; in če se že res ne morejo popolnoma vzdržati, saj imamo svoje lastne poštene tri-dve pivo, ki človeka ne naredi ponorelega, k večjemu mu napihne trebuh. Tako pa... tam na voglu čez cesto, (ki je že v sosedni pregrešni državi), se ponoči blišči v vseh megličih barvah električni napis: "Schlitz, Seagram, Cream of Kentucky itd. Temu je treba narediti konec." Pa mu je vendar odgovoril drugi poslanec, češ, da se najrajši brigamo za svoje stvari. Kdor že hoče dobiti "močno" pijačo, jo bo našel tudi v "blackout", brez vseh električnih napisov.

Da pa ne zaostanemo za "duhom časa", skušajmo natak-niti nagobnik delavskim unijam. Seveda, obenem trdijo, da so prijatelji delavcev in da jih hočejo le protektirati pred delavskimi raketi. Ob enem pa pravijo, da je treba prikriti zakone tako, da se po vojni privabi veliko industrijo v Kansas. Torej natančno po južnaškem merilu: Dolge delavne ure, suženska plača in odprta delavnica. Delavske unije sicer protestirajo proti tem skemam, toda je vprašanje, koliko bo zaleglo.

Pokopali so pa predlogo, ki je stremila za izboljšanjem zastarelega šolskega sistema, v

kolikor se tiče osnovnih šol. In tako bodo še naprej vzdrževali šole po deželi, koder je le peč ali še manj šolskih otrok, namesto da bi te šolske okraje združili v moderno šolo in plačali učiteljem pošteno plačo.

Nadalje je legislature spet dovolila \$50,000 za pobijanje prerjskih volkov (coyotes), namreč dolar za glavo. Farmarji se pritožujejo, da jim ti volkovi delajo veliko škodo pri drčbnici in perutnini. Ze 50 let država plačuje premijo za pobijanje te divjačine, pa jo je vedno več. Ta žival je rujave lisiče barve in nič manj zvita kot lisica in je večje in močnejšega života. Tudi v tej okolici so se zadnje desetletje ti prerjski volkovi zelo razpasli. Glavni vzrok je pustošenje farmarske zemlje po prenegovnih družbah, ki kopljejo vrhno plast premoga in za seboj pušajo stotine in tisoče akrov razrite zemlje in kupe kame-nja, koder zdaj raste le pusto grmičevje in plevel. In to je idealni kraj za to žival. Po dnevu se skriva po kupih kamenja, duplinah in grmovju in največ pomoči in zgodnjih jutranjih urah pa hodi na lov. Ljudje, ki žive blizu teh krajev, morajo cele noči poslušati neushečno zavijanje glasov teh živali. Farmarji včasih organi-

zirajo lov na nje, na način, da obkolijo 10 ali 20 milj sveta in gonijo skupaj proti sredini, toda uspeh je navadno nezna-ten. Ampak, da se povrnem k predmetu, katerega sem pričel.

Koncem tedna sem srečal čnanca, ki se je na zvit način urinil za poslanca, četudi je dobro vedel, da s tistimi tremi dolarji na dan ne bo prišel "naprej", razen če bo spal v 25-centnem prenočišču za trampe in jedel na "hamburger standu". Je pač pričakoval drugačnih, postranskih koristi. Vprašal sem ga, kako jim gre v Topeki. "Veš, Anton," mi odgovori, "to je čudna mešanica. Eno tretjino poslancev tvorijo advokati, te poznava, drugo tretjino farmarji in ostali smo raznih poklicev. "Ampak s farmarskimi poslanci imate vendar saj nekaj skupnega," sem vztrajal. "O, kaj še! Ti "farmarji" lastujejo po 5 do 10 tisoč akrov zemlje in po več tisoč glav goveje živine in farmarji samo po raznih klubih in žabaviščih," mi je pojasnil. "Navihani so kot advokate, pa delajo z njimi razne kompromise tako, da je v korist obeh skupin, naivnej naj pa pričakuje, da delajo za dobrobit navadnega ljudstva."

A. Shular.

Ali ste se že odločili priti na priredbo Proletarca v nedeljo 28. marca v dvorano SNPJ?

Chicago. — Vojne razmere nam prete s spremembami načina našega življenja na vseh koncih in krajih, in tako tudi našim priredbam, ker že od nekdaj temelje bolj na dohodkih bara in kuhinje, kakor pa na dohodkih vstopnine.

Teh potrebščin pa je čezdale težje dobiti, torej bo treba ali prenehati "for the duration", ali pa imeti priredbe z dovolj visokimi vstopninami, da se bi na ta način izplačale. Slednje ni verjetno, razen morda tu in tam v kakem slučaju.

Prireditve v korist Proletarca v nedeljo 28. marca bo ie po starem načinu v vsakem oziru. Vršila se bo v dvorani SNPJ in pričetek sporeda bo ob 3. popoldne.

Pel bo pevski zbor Sava in povabljen na sodelovanje je tudi hrvatski pevski zbor Zora. Mezospornistka Anna Zaritsky Elvebo bo pela arijo "HABENERA" iz Bizetove opere "Carmen", dalje dve skladbi Čajkovskega in pa ruske narodne pesmi. Spremljala jo bo na klavir Goldie Golub.

To bo njen prvi nastop med Slovenci. Kritiki so ji dali že precej priznanj, v kontestih je bila deležna priznanj in nagrad, in pela je že na večjih koncertih v downtownu.

Tudi violinist Nicholas Komarchuk nastopi ob tej priliki prvič na naši priredbi.

Duet na klavirju bosta igrali Mary in Mitzi Oven.

Vprizorjena bo dramska skica, predstavljajoča gigantsko borbo na vzhodni fronti, o kateri je Hitler ob 23. obletnici ustanovitve nazijske stranke sam priznal, da se na nji odločuje o bodočnosti Evrope. Govornik bo Joško Oven, eden v angleščini, pozdravni govor bo imel Chas. Pogorelec, nastopil bo v deklamaciji John Rak, spored pa bo vodil Frank Zaitz.

Ker prične ta mesec gosto-

vati v Chicagu tudi Metropolitan Opera Company, pride z njo bržkone tudi član njenega zbora baritonist, naš stari znanec Anton Šubelj, pa smo ga povabili, da nastopi tudi na tej naši priredbi.

Na plesni zabavi po končanem programu bo igral Gradiskov orkester.

O drugih podrobnostih poročamo čim bo spored povsem dovršen.

Vstopnice v predprodaji so po 50c in pri blagajni 60c. Dobite jih pri članih in članicah kluba, imajo jih mnogi naročniki Proletarca, in poslužiti vam z njimi lahko Luka Groser v Slov. del. centru, Bergerjeva restavracija, in tajnik kluba št. 1 Chas. Pogorelec.

Na vse te naše prijatelje se zanašamo, da razpečajo čimveč vstopnic. Ves prebitek gre v prid lista, vsa vsota, ki se nabira na knjižice, pa se ruski relief, v čigar namen bo na tej prireditvi oddan namizni prt, delo Mary Jelenčeve. Slednja vsota že sedaj sega v okrog \$400 in Joško Oven, ki vodi kampanjo v ta namen (za ruski relief), je uverjen, da se bo do dneva priredbe zbralo še najmanj \$100, da bo skupna vsota v pomoč Rusiji, ki bo oznanjena z odra, znašala najmanj pol tisočaka.

Torej ako imate vstopnice, razprodajte jih med prijatelje in znance, ker s tem najboljše pomagata k veliki udeležbi.

Ne pozabite: datum, nedelja 28. marca, kraj, dvorana S. N. P. J., pričetek sporeda ob 3. popoldne.

Vojna povzročila tudi mnogo porok

Lani je bilo v Zed. državah poročenih 3.600.000 moških in žensk, ali 80 odstotkov več kot v letu 1932, ko je bila depresija na vrhuncu.

Kupujte vojne bonde in znamke.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. MOHAWK 4707
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Now Or Not At All

We wish those optimistic souls who tell us that "things will be better for everybody after the war is over" would give us even a partial bill of particulars.

What do they think is going to be done during the year following the war? What do they think a map of the world is going to look like on the day the shooting stops? HOW are we going to proceed to make things better and WHAT are we to mean by "better"?

How will America finance the change-back of industry from war to peace? Will it be done by private capital or by public treasury? And will the public then take over the industries after having refused to do so all along?

Will we be more free? Here is a nice question for the American people who are buying bonds to "provide themselves with a cushion against post-war unemployment." Does that mean freedom? Will we be free after (and if) those bonds are sold to a few people who will then collect interest forevermore on the national debt to them? Or will the debt be repudiated and the nation start anew?

And if we get something new, will it be good or bad? Hitler gave Germany something new and we don't like it. Will we live under a super-state? Or will we, somehow, evolve into democratic Socialism?

As we pose our questions to the shallow optimists among us we believe we see the answer taking it's this:

After the war we're going to have the kind of system we have made during the war. If we go through to either defeat or victory or stalemate with a class-exploitation economy, then for another generation at least, we're going to fit our economic and social activities to exploitation. If we want to be free we must free ourselves now—or not at all.

Perhaps it will be that a new abundance will come out of the controlled "way of life" that is now taking form. Perhaps, then, more material things will come to men—and also to dogs and horses and hogs.

But will that be freedom? Will it be peace and happiness? Let us see your chart, Oh, Optimists!—Reading Labor Advocate.

Rickenbacker Reasoning

Captain Eddy Rickenbacker has been talking so long and so fast that he was sure to talk himself into a hole. Last Sunday, in Philadelphia, it happened.

He is, of course, opposed to overtime pay for war workers. This attitude is in line with his opinions about unions and about the nice non-union world which he pictures after the war. Extra pay for the men in the fox-holes and swamps and deserts would, naturally, be all right. For their fathers, brothers and sisters back home it is all wrong. But these men are working to keep up labor's standards for the men coming back after the war.

The reporters who questioned the doughty Captain last Sunday should have been more merciful. They steered the man straight to his downfall. After he had explained that workers should have their pay kept down, they asked about the \$25,000 limitation on personal incomes. He went bang into the trap—like a flier going it blind in a storm straight for the side of a mountain. "Anyone is entitled to work and be paid for it," he remarked in an off-hand way. That is, anyone in the upper brackets. In other words, the men in the upper brackets need money incentive to work—not patriotism.

The New York Times not long ago displayed on its austere editorial page a labored argument against extra pay for overtime workers and an equally ingenious and elaborate plea in favor of unlimited incomes for executives and capitalists. Poor wage-workers, obviously, may be expected to do their utmost without money incentives. Great capitalists must have this sort of tempting bait to get out of them the full product of their genius. Captain Rickenbacker blandly puts the two mutually annihilating thoughts in one paragraph and so displays his logical nakedness to the world.—The New Leader.

The Eastern Front

The gigantic Russian offensive goes from strength to strength, overshadowing all other military operations against the Axis. It is now clear that the German army is involuntarily shortening its line, seeking desperately to fall back as nearly as possible intact behind the Dnieper, hoping that lengthening communications will eventually slow up the triumphant Red Army. We should be prepared to see this negative strategy meet with some success when the spring thaw sets in toward the end of next month. That makes all the more imperative the early fulfillment of Mr. Roosevelt's pledge, given in his Lincoln Birthday address, to hit the enemy hard "from so many directions that he never knows which is his bow and which is his stern." At present the Nazis know well enough where they are most dangerously threatened, and Moscow reports that the flow of German reserves is still from west to east. We must reverse that flow if the Russian victories are to be fully exploited this year, and the task will call for the determined taking of "calculated risks" by the Anglo-American commanders. North Africa is a beginning but only a beginning, and while strategically we remain on the offensive there, tactically we have been compelled to assume the defensive temporarily.—The Nation.

'Doctors' Trust' Wins Fight Against Health Insurance

Administration's Social Security Program Not to Include Medical Care for Poor People, Miss Perkins Says

A greatly expanded system of social security will "shortly" be submitted to Congress by President Roosevelt, Secretary of Labor Francis Perkins disclosed this week.

However, she said, it will not cover as much ground as was originally intended. To avoid a row with the organized medical profession, she indicated, Congress will not be asked to set up a plan of health insurance.

Apparently, this means that the "Doctors' Trust" has won its fight to keep medical care from millions of Americans who are unable to meet its cost. The administration felt that a conflict with the American Medical Association might jeopardize the entire program.

Similar Fights Won

Organized doctors have waged similar fights in other countries, but have been gradually forced into line.

For example, in New Zealand, which can be considered a leader in social security, about 50 per cent of the physicians are cooperating with a government health insurance scheme. After bitterly fighting a similar proposal doctors in England are making a virtue of necessity and indicating an increasing disposition to go along with the plan.

But for the time being, the A. M. A. and its militant leader, Dr. Morris Fishbein, have won their fight in the United States. Significantly, they have won it without firing a shot, since Secretary Perkins said the administration will not force a contest.

Opposition in Congress

Even the modified program will meet strong opposition in Congress and it is a question if anything can be done about it at this session.

Assistance is to be sought for the permanently disabled and those suffering from extended illness, while maternity, hospitalization and industrial accidents will also be covered.

The proposed system will be available to the self-employed, such as physicians, lawyers and other profes-

THE MARCH OF LABOR

Defeat the Divisionists

Ever since Hitler and Goebbels heard the word "unconditional surrender" at Casablanca, they have engaged in a furious propaganda campaign to drive a wedge between Russia and her western allies. The Nazis knew that these two words meant Anglo-American-Russian unity in a war to absolute victory—no need for a German army to set up a new balance of power in Europe, therefore no negotiated peace.

The air waves are heavy with this propaganda, and, as might be expected, a few Americans are consciously or unconsciously helping it along. Not in its more obvious forms, of course. Mussolini, galumphing like an elephant, tells us that Italy is ready for peace with the United States and Britain, but not with Russia. Try again, Doochy.

The danger is that insidious features of this propaganda will plant thoughts that lead us into evils of our own making. Danger lurks in the subtle warning that American and British armies must beat the Russians into Berlin. Appealing to the spirit of exploit, therefore appealing to national pride as well as fear, it would force us to throw away a million lives or bring us into a treacherous negotiation to end the war on one front alone.

When Herbert Hoover warns us not to attempt too much too quickly, he is not consciously advocating a negotiated peace. But stalemate lurks in his advice, and stalemate is Hitler's last hope. Beyond it is a negotiated peace, and beyond that lies another war.

There is grave danger, at this moment, in the tendency to interpret the civil strife in Serbia as a conflict between "Communist" ("Partisan") and "anti-Communist" ("Chetnik") elements, one backed by Russia, the other by Great Britain and ourselves. The exiled royal family of Serbia is blamed by the "Partisans" for the real or apparent defection of Mihailovich, which is enough to suggest that the principal cleavage is the old one between privilege and democracy. It would be tragic indeed if, instead of working to close the ranks of all Serb patriots, we were led into a typical state department blunder by backing an exiled monarch against the people, and thus backing stalemate against victory.—The Chicago Sun.

sional workers, Miss Perkins said.

Accompanying the legislation will be a recommendation for a 10 per cent levy on the nation's payroll, to be paid equally by the employer and employee, Miss Perkins declared.

The administration, she indicated, is considering social security as a weapon with which to combat demobilization difficulties after the war and inflation while the conflict rages.

PRODUCTION IS 2 1/2 TIMES THAT OF LAST WAR

Average Factory Worker Produces 2 1/2 Times As Much Per Hour As F. of L. Shows

Valuable and interesting facts regarding wages, hours, production and living costs are presented in the January APL Labor's Monthly Survey as follows:

"In the present war, the average factory worker produces two and one-half times as much in one hour's work as he did in the last world war. That is why he can have—and must have—shorter hours and higher wages. Modern war production requires live minds, quick action, alertness, hard steady work for the long pull. Tired or undernourished workers cannot carry through.

"Secretary of Labor Perkins declares that the 40 hour week laws have been a prime factor in bringing about maximum production. In most war occupations, the 48 hour week is being worked and is the maximum for efficiency. But, she states, in some plants 'work schedules' have been extended to a point actually interfering with production because of fatigue and absenteeism."

"Cost of living will continue to rise at about five-tenths of one per cent a month, according to Price Administrator Brown. The rise from October to November, was seven-tenths of one per cent, from November to December, five-tenths of one per cent. Factory workers' productivity rose at the rate of seven per cent per year, or 0.6 per cent per month from 1939 to 1942. In factories therefore it should be possible to offset this gradual price rise with a parallel gradual wage rise, without causing inflation. In industries where productivity is not rising so rapidly, and in cases where the introduction of new workers and other complications prevent a corresponding rise in productivity, the situation calls for careful study, so as to reduce costs and permit the fair and just wages increases required.

"Cost of living in October was 2 per cent above prewar. The average factory worker's wage of 88 1/2 cents per hour in October was reduced to a buying power of only 73 cents in terms of prewar prices. That is the worker's dollar today buys only 83 cents worth of goods."

1,319,114 WORKERS EMPLOYED ON RAILS

Class I railroads January had 1,319,114 workers and officials in all classifications on their payrolls. This according to the I. C. C., is an increase of 12.96 per cent compared with the same month last year, and a decrease of a little over one-tenth of 1 per cent compared with December. Maintenance of way workers showed the largest percentage of gain.

Health is the second blessing that we mortals are capable of—a blessing that money cannot buy.—Isaac Walton.

CLOTHING HOARDING IS CALLED "SCANDAL"

Rationing May Be Necessary Unless Run Is Stopped, Nelson Says

A nation-wide run on clothing stores has government agencies badly worried. Unless it is halted, they declared this week, rationing may be necessary to protect millions of citizens who lack the means to hoard.

The panic among clothing buyers is regarded by Donald M. Nelson, W. P. B. chieftain, as a national scandal as well as a tragedy. People with bank rolls, he says, are buying everything in sight and laying it away, perhaps for use months or years hence.

Solemn assurances have been given that supplies of wool and cotton are ample and that there is every reason to believe that all reasonable needs will be supplied, if orderly marketing is restored. The trouble is that the people do not accept these statements at face value.

END THE FOOL PUBLICITY AND SAVE VALUABLE LIVES!

It is time the daily press trust and the radio monopoly gave our armed forces a break. It is the understanding of most people that the war is being fought to preserve democracy and make Four Freedoms the law of the world.

Cash register newspapers and cash register radio concerns seem to feel that the members of our Armed Forces are fighting and dying in order to give them a good story so that their business may be increased.

If this is not their understanding why then are the daily press and the daily radio continually broadcasting facts of benefit to our enemies?

Under what particular brand of patriotism do newspapers and broadcasting stations announce for three or four days or more prior to the happening that American forces are preparing to make an attack against the enemy in North Africa?

Under what particular classification of patriotism do daily press and radio broadcast every improvement made in American guns, equipment, aeroplanes and submarines?

Do they teach at West Point and Annapolis that in modern warfare it is always an effective thing to do to notify the enemy through press and radio just where and how and when our forces are to move? We do not believe so.

Who is it that has permitted themselves to be kidded into thinking that our people want information that will in any way hinder the activities of our Armed Forces or unnecessarily caused the loss of a single life?

It seems that the setback our brave forces have suffered in Tunisia could hardly be avoided when the fool publicity that has been given out is considered.

It is high time this scandalous news mongering was ended.

There is not a member of our Armed Forces whose life is not more valuable than any swindle daily newspaper or swindle broadcasting station.

This rash, foolish and brash publicity has cost too many lives already. It is time that someone acted to see that it does not cost another life.

The perfidy of the daily press and the radio is a scandal. The war is not being waged to make money for newspapers and radio moguls. End the fool publicity and end it before it costs more lives of brave Americans.—The Minneapolis Labor Review.

Criticism is as often a trade as a science; requiring more health than wit, more labor than capacity, more practice than genius.—Bruyere.

SEVENTH ANNIVERSARY DANCE

The Slovene Center Social Club invites both the young and old folks to attend its Seventh Anniversary Dance on Saturday evening, April 24th, 1943.

This affair will take place at the Masonic Temple, 2300 South Millard Avenue, Chicago, Ill.

The dance music will be furnished by the well known Ormaza-Gradshek Orchestra.

Tickets are now on sale and the admission price is only 35c.

What Is Wrong With Congress?

Mr. Galloway Presents an Indictment, and the Editors Of "Labor" Offer a Reply, Based on 25 Years' Experience

For two years a gentleman named George Galloway has been in Washington, seeking an answer to the question: "What is wrong with Congress?" The Twentieth Century Fund, endowed by the late Edward A. Filene, multimillionaire Boston department store owner, took care of Mr. Galloway's salary and expenses. A few days ago, in an address in Washington, Mr. Galloway stated the "three fundamental" faults of Congress:

"First, it divides legislative powers equally between a House and a Senate, producing deadlocks and delays. Second, it does not give the President power to dissolve the Congress, and, third, it does not give Congress power to dismiss the executive."

The legislative branch of government has other weaknesses, according to Mr. Galloway, but the foregoing are the principal counts in his indictment.

Undoubtedly, Mr. Galloway is a bright young man, and he may be right, but LABOR doesn't think so. This paper has been located across the street from the National Capitol for substantially a quarter of a century and the members of its editorial staff have had exceptional opportunities to observe our lawmakers in action. In their judgment, there is nothing fundamentally wrong with the system.

So far as they can determine, as the result of rather extended reading and study, it is just about the best legislative system in the world. That isn't to say that it can't be improved here and there. In fact, it has undergone a lot of changes in our time, and generally each change has been an improvement.

But we shouldn't like to see the President—any President—clothed with power to run Congress out of town when he deems the hour auspicious, and we shouldn't like to see Congress empowered to serve a notice of eviction on the occupant of the White House.

We believe much depends on the members of the House and Senate. When the majority are militant Progressive, everything moves along to our entire satisfaction. When the Tories get control of things, we are not so happy.

The people of the United States can have the kind of Congress they desire, and that's the way it should be, because this is a democracy and the nearer we come to the rule of the people, the better off we will all be.

Mr. Galloway doesn't like that idea. He's worried about "pressure groups." Evidently he has been reading the newspapers. Bless his innocent young soul! We have had "pressure groups" in this country since the days of the Continental Congress, and every legislative body in the world has had similar groups. Some of those groups fight for good things, and some fight for bad things. Sometimes Congress leans to one group, and sometimes to the other, but that's due to the kind of men we send to Congress. If the don't lean in the right direction, the obvious thing is to change our representatives.

It might not be a bad idea for Mr. Galloway to go off some place and get elected to Congress. After he had been there for a few years, he wouldn't be so "hot and bothered." In other words, he would know more about Congress.

JUST AN EMPTY BOOTH

Congresswoman Clare (The Women) Booth—not the one who shot Lincoln, but the enameled-looking wife of Henry Luce—ends, beetle-browed publisher of Time, Life, Fortune and Whatnot — has just done a great service for the common people of the United States.

Mrs. Luce-ends was out to kill an ideal with a wisecrack and fill an empty belly with sour quips. And what she did by her glib-tongued crucifixion of an ideal was to show that no matter what you say the Republican party is the tough-hided elephant she was fifty years ago under McKinley. The plight of the common people is beyond comprehension of pent-house princesses.

You all remember the other day when Mrs. Luce-ends Booth, done up like a Vogue magazine cover, set out to woe the GOP boys on the hill with a screech against a postwar world for the common man.

Maybe "Gentlemen Prefer Blonds" yet, especially if they are married to powerful publishers. Anyway, Clare Booth called the ideals of Henry Wallace just a bunch of globo-glo-glo. Now, there are many who disagree with Vice-President Wallace, and honest differences of opinion are welcome.

But snippy quips, written to amuse Broadway cafe society or tired old Republicans, come with bad taste, especially when uttered by the wife of this nation's champion of American Imperialism, and by a woman who had nothing but lavish

praise for Mussolini and fascism just a few years ago.

In history there's a woman called Marie Antoinette. She quipped a clever one, too. — The Minnesota Leader.

POLL TAX

In the poll tax states, 10,000,000 loyal men and women are held in political peonage. Voteless, they are voiceless when the cry of our people for freedom for all men needs desperately to be heard above the clash of arms.

They are a subject people. While their sons fight to establish the right of all men everywhere to choose their own government, these people are held silent by a price tag on the ballot. This is not a southern problem. It is a burden upon the whole nation. The South's high death rate, its low standards of public health, its inadequate schools, its poverty, its depleted land—all handmaidens to the poll tax system—are a costly drag upon the entire country.

Abolish the poll tax, and we will proclaim before the world that America practices the Four Freedoms, we preach.

Destroy the poll tax system, and we will shatter the coalition of reactionary forces now planning to hamstring the President's war program.

Now is the time to do it! — Labor Temple News.

LAGOR'S PLEDGE KEPT

American labor has faithfully kept the no-strike pledge it made at the beginning of the war.

There has not been a single authorized strike in a war industry since the pledge was made, and the unions have done more than any other agency to prevent or speedily end such minor unauthorized stoppages as have occurred.

As a result, you almost need a microscope now to examine strike figures.

The War Labor Board reports that in December, as in November, only three-hundredths of one per cent of man-days work were lost through labor stoppages of any kind, including walkouts by unorganized workers and independent unions, lockouts and unauthorized strikes.

That's a record that's hard to match in any country, and American labor may well be proud of it. — The CIO News.

Nothing can work me damage, except myself.—St. Bernard.